

VAPAAEHTOISESTI TOIMIEN

(Julkaistu aikaisemmin Helsingin Reservin Sanomissa)

Olen tällä kirjallisuuspalstalla monasti peräänkuuluttanut tietoja pien- ja omakustanetista, joita ei kirjakaupoista juuri löydy. Tällä kerralla ovatkin esittelyvuorossa pelkästään tällaiset teokset ja toivonkin että lukijat edelleen antavat vihjeitä tällaisista julkaisuista.

Vapaussotaan liittyviä merkeistä ilmestyi viime vuonna Jukka I. Mattilan erinomainen teos Vapaussodan muistomitalit, jossa käsiteltiin valkoisen puolen merkkejä. Punaisesta puolesta on ylipäättään kirjoitettu paljon vähemmän ja heidän tunuksensa ovat jääneet varsin tuntemattomiksi. Jussi-Pekka Alander on julkaissut oman keräilyharrastuksensa pohjalta syntyneen kirjan Punakaartien merkit, tunnukset ja varainkeräysmerkit. Suppeaan julkaisuun on saatu melkoisen paljon asiaa, mutta valitettavasti itse punakaartien merkeistä löytyy varsin vähän tietoa. Huomattava osa esitellyistä merkeistä ovatkin toisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta ja kuuluvatkin Alanderin "varainkeräysmerkit"-ryhmään. Tästä huolimatta on hyvä, että myös punaisten merkeistä kootaan tietoa jota ajan myötä toivottavasti saadaan kattavasti dokumentoitua.

Oman vapaussotamme jälkeen puhkesi Virossa vapaussota, johon tunetusti otti osaa myös moni suomalainen. Kemiläinen Väinö Antinoja on kirjoittanut ja itse kustantanut kirjan Vapaaehtoinen, jossa seurataan fiktiivisen pohjalaisen vapaaehtoisjoukon retkeä ulkomaille, Viroon.

Pohjalaisia sotaretkillä kuvataan myös Alavuden sotaveteraanien perinnehuone-toimikunnan julkaisusarjassa. Teokset Alavutelaiset talvisodassa ja Eteläpohjalaisia jatkosodassa kuvaavat nimiensä mukaisesti suppeasti näiden miesten sotataivalta. Sarjassa on ilmestynyt myös Kotirintamakin kesti, jolla on mielestäni laajin mielenkiinto. Kirjassa kuvataan kotirintaman tapahtumia ja varsin laajasti erilaisia keräys- ja talkoohankkeita. Keräilijöitäkin kiinnostavat keräys- ja talkoovastikkeiden kuvat sekä niitä koskevat määräykset. Kaiken kaikkiaan hyvä aloite, jolle toivottavasti tulee vielä jatkoakin.

Rintamanaisten säätiön vuonna 1999 julkistama kirjoituskilpailu tuotti ilahduttavan runsaan saaliin. Säätiö on nyt julkaissut osan näistä kirjoituksista kirjamuodossa otsikolla Päämäärämme Vapaa Isänmaa. Kirjoituksista välittyy aito kuva suomalaisten naisten isänmaallisuudesta ja uhrautuvuudesta kansakunnan raskaina vuosina.

Erilaisia maanpuolustusyhteisöjä on Suomessa satamäärin. Eräs niistä on Panssarikilta, parhaimmillaan pitkälti yli 3000 jäsenen yhteisö. Panssarikilta mm. ylläpitää talkoovoimin Parolassa sijaitsevaa Panssarimuseota. Killan täyttäessä viime kesänä 50 vuotta se julkaisi Pauli Thomeniuksen kirjoittaman historiikin Iske ja murra (sodanaikaisten panssarijoukkojemme iskulause). Olen lukenut kymmenittäin vastaavanlaisista yhteisöistä kirjoitettua historiikkeja, joista jotkut ovat olleet hyviä ja jotkut vähemmän hyviä, jopa surkeita. Panssarikillan historiikka lukiessa minua valtasi epätodellinen olo: ei tällaista kukaan voi kirjoittaa. Kilttaa ovat repineet monenlaiset erimielisyydet, jopa riidat. Monet ulkopuolisetkin ovat tienneet tai ainakin aavistaneet tilanteen. Pauli Thomenius kertoo avoimesti (?) näistä asioista, mikä sinällään voidaan katsoa historiantutkimuksen kannalta hyvänä asiana. Toisaalta kirjoittajan monet huolettoman ja subjektiivisen oloisesti esittämät rajutkin kannanotot asioihin ja henkilöihin häiritsevät ja panevat epäilemään kenen toimesta ja mille kohderyhmälle kirja on kirjoitettu. Panssarikillan sisäisen pyykinpesun osana kirja saattaisi olla paikallaan, mutta juhlakirjana se asettaa valitettavasti killan melko omituiseen valoon.

Puolustusvoimien palveluksessa on tunnetusti myös erilaisia erikoisupseereita, joista yhden ryhmän muodostavat insinööriupseerit. Insinööriupseeriliitto on merkkivuosinaan julkaissut jo usean juhlakirjan. Viimeisin on vuodenvaihteessa ilmestynyt Juhlajulkaisu 2001. Liiton lyhyen historiikin lisäksi kirja sisältää useita mielenkiintoisia artikkeleita, mm.

tietosodankäynnistä, johtamisjärjestelmistä, ja Laivue 2000-konseptista. Kirja on kaikille sotatekniikasta kiinnostuneille suositeltavaa lukemista.

Markus Anaja

Jussi-Pekka Alander, Punakaartien merkit, tunnukset ja varainkeräysmerkit
Omakustanne, 2001, 80 sivua, kuvitettu, hinta n. 23 euroa
(Saatavana mm. Ase-lehden kautta)

Väinö Antinoja, Vapaaehtoinen
Omakustanne, Kemi 2001, 176 sivua, hinta n. 16 euroa
(Tilaukset: Väinö Antinoja, Lukkarilankatu 14 B, 94100 Kemi)

Alavuden veteraanien perinnehuonekirjasto
- Arvo Sippola, Alavutellaiset talvisodassa, 103 sivua, kuvitettu
- Jussi Aholainen ym, Eteläpohjalaisia jatkosodassa, 192 sivua, kuvitettu
- Aarno Oja-Kaukola, Kotirintamakin kesti, 208 sivua, kuvitettu
Alavuden sotaveteraanit, Alavus 2000-2001
(Tilaukset: Pentti Salonen, puh 06-423 3510)

Päämäärämme Vapaa Isänmaa
Rintamanaisten säätiö, Helsinki 2001. 231 sivua, hinta n. 23 euroa
(Tilaukset: Marjatta Ramström, puh 02-250 0164)

Pauli Thomenius, Iske ja murra. Panssarikilta 1951-2001
Panssarikilta, Parola 2001. 159 sivua, runsas kuvitus
(Tilaukset: Panssarikilta ry, PL 31, 13721 Parola)

Insinööriupseeri. Insinööriupseeriliiton juhla-julkaisu 2001
Insinööriupseeriliitto, Helsinki 2001, 191 sivua, kuvitettu, hinta 10 euroa
(Tilaukset: Insinööriupseeriliitto ry, PL 919, 00131 Helsinki)